

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

HANNA PYLVÄINEN

TĂCEREA TOBELOR

Traducere din engleză și note de
DOMNICA MACRI

HUMANITAS
fiction

Redactor: Anca Dumitru
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Dragoș Dumitrescu, Veronica Dinu

Tipărit la Paper Print – Brăila

HANNA PYLVÄINEN

THE END OF DRUM-TIME

Copyright © 2023 by Hanna Pylväinen

All rights reserved.

Published by arrangement with Henry Holt and Company, New York.

© HUMANITAS FICTION, 2026,

pentru prezenta versiune în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PYLVÄINEN, HANNA

Tăcerea tobelor / Hanna Pylväinen; trad. din engleză și note:

Domnica Macri. – București: Humanitas Fiction, 2026

ISBN 978-606-097-761-2

I. Macri, Domnica (trad.; note)

821.111

EDITURA HUMANITAS FICTION

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021.408.83.50, fax 021.408.83.51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0723.684.194

Lui Anne-Maret Labba

SCANDINAVIA 1851

Familia Laestadius

Lars Levi și Brita

Nora

Willa

Carl

Levi (*decedat*)

Lorens

Patru fice, nenumite

Un fiu, nenumit

*

***Siida*¹ Tomma**

Nilsa și Anna

Risten (Kristina)

Elle (*decedată*)

Fratele lui Nilsa și soția

Copiii lor

*

***Siida* Rasti**

Biettar și Biret (*decedată*)

Ivvár

Doi dintre frații lui Biettar, nenumiți

Ánde și Niko, nepoții lui Biettar

*

Familia Lindström

Henrik

Frans, unchiul lui Henrik

1. Formă de organizare tradițională a păstorilor sámi, constând într-o familie extinsă sau un grup de familii care pasc turmele împreună, de obicei iarna (literal, în limba sámi, grup de iarnă).

Să hotărască renii.

Proverb sámi

PARTEA ÎNTÂI

Ziua cutremurului a fost cea mai întunecată zi a anului. Când te afli atât de la nord, ceea ce trece drept zi e doar un amurg diluat, fără umbre, așa că turla bisericii nu lăsa nici o urmă pe zăpadă, iar fluviul, pădurea și dealurile pluteau toate suspendate în aceeași lumină neterminată. Efectul era unul de neliniște, pe care toți o împărtășeau, chiar dacă nu o exprimau, dar majoritatea oamenilor erau obișnuiți – dacă ar fi avut de ales, ar fi zis: Să fie întuneric, și și-ar fi văzut de treburile. Cel puțin așa se simțeau cei crescuți aici, iar Lars Levi se număra printre ei – frigul și întunericul i se păreau revigorante, era un om al extremelor, așa că extremele îl atrăgeau, i se potriveau, îl îmboldeau.

Dar până și el era nevoit să admită că dimineața aceea fusese cumva nelalocul ei. În noaptea dinainte visase ceva important, ce anume, n-ar fi putut spune, și îl tulbura că poate ratase semnificația visului. Era un om care dădea crezare lucrurilor de acest fel, celor simțite, în parte pentru că așa fusese și mama lui și în parte pentru că locul îi făcea pe toți așa – nimeni nu putea trăi cu aurora boreală și cu nopțile albe fără să capete siguranța că mai există și altceva pe lângă raționalitate, cu atât mai puțin Lars Levi, de douăzeci și doi de ani încoace pastorul celei mai nordice parohii, un bărbat întru câțva arogant, dar care nu putea fi acuzat de

nesinceritate. Se afla aici ca să predice, credea ce spune, însă astăzi era mai sigur ca alte dăți de misiunea lui, și povara acelei misiuni îl neliniștea. Se plimba în susul și-n josul navei laterale, găsindu-și tot felul de mici sarcini de verificat – a bătut Henrik clopotul? A aprins Willa focul în sobă?

Biserica se umplea, era chiar plină, finlandezii ședeau la locul lor, mai în față, iar după ei erau laponii, sau sámi, sau cum le-o zice – el le zicea laponi când vorbea cu suedezii și sámi când vorbea cu sámi –, și Lars Levi își dădu seama că reușise, avea opt sute douăzeci și nouă de enoriași risipiți pe mai bine de o sută de mile și cel puțin un sfert dintre ei erau prezenți. Finlandezii schiaseră ore bune pe fluviul înghețat, iar laponii își înhămaseră renii la sánii și îi mânaseră câte douăzeci sau patruzeci de mile ca să ajungă la biserica din Suedia, în satul unde zece din cei patruzeci de locuitori erau rude cu el, ca să îl asculte vorbind, pe el, pe Lars Levi Laestadius – dar oare a bătut Henrik clopotul?

Henrik bătuse clopotul și se întorsese repede în prăvălia care îi servea și drept locuință și pe care oamenii o numeau casa întunecată, pentru că acolo găseai alcool, ceea ce de fapt era ilegal, dar, în primul rând, legea era imposibil de aplicat pentru că prea mulți o încălcau și, în al doilea rând, Henrik nu era unul care să țină la principii, era unul care ținea mai curând să scape de datorii și, în plus, era de părere că întunericul îi înnebunește oricum pe toți, așa că de ce să n-o ia razna beți? Nu era de prin partea locului și nu crescuse fiindu-i frig și numind asta fericire – Doamne, dac-ar fi avut bani, cum ar mai fi plecat, încă din ziua în care sosise! S-ar fi dus și nu s-ar mai fi întors. Dar cum nu putea pleca din acest capăt al lumii, măcar să lase toată vorbăria despre păcat celor care au chef să sufere la nesfârșit pentru păcatele lor. El unul era sătul de toată vorbăria și de prelegerile despre băutură, uneori chiar ale celor care, mai târziu, veneau la el

să-și ia de băut. Dar, mai concret vorbind, erau toate șansele ca unii să se furișeze în timpul slujbei ca să-și cumpere o sticlă și nu-și putea permite să rateze negoțul. Și, de fapt, cum ar putea Lars Levi să îi observe lipsa? Acum, când veniseră așa de mulți?

Într-adevăr, nu observase nimeni că Henrik nu s-a mai întors. Biserica era atât de plină, încât începuse, pentru prima dată, să se încălzească și toți își scosese răciunile, iar când își scuturau zăpada de pe haine, firifoare de blană se desprindeau și cădeau ușor pe podea, de parcă ninge și înăuntru, nu numai afară. Ninge și cu sunete, din conversații suprapuse, pe tonuri ba politicoase, ba entuziaste, ziua bună, ziua bună, mă bucur să vă văd din nou, ziua bună, ce haină, ziua bună, ziua bună, înainte să se treacă la discuții mai serioase. Probabil că oamenii ar fi trebuit să aștepte până după predică ca să abordeze subiectul, dar nimeni nu se putea abține, se strecura în conversație, ai auzit, spuneau oamenii, pe un ton care sugera grija, dar exprima, de fapt, spaima, de băiatul lui Heikillä, născut cu două degete mari la mâna dreaptă?

Cel puțin acestea erau noutățile finlandezilor. Sămile nu le prea păsa de finlandezi și aveau propriile noutăți de împărtășit – să afle cum le-au mers celorlalți turmele peste vară, deși nimeni nu voia să dezvăluie cum a mers propria turmă și nimeni nu întreba și nu răspundea direct, totuși puteau deduce, dacă vedeau la cineva o haină nouă sau după cum vorbeau despre transhumanță, cât timp le luase să vină de la țărmul mării, și chiar dacă omul nu spunea nimic direct despre turma lui, poate că spunea despre a altcuiva – câți viței albi nu tăiaseră cei din *siida* Tomma, de exemplu, lăsându-i în cireadă, ca să se dea mari. Era ușor să vorbești despre cei din *siida* Tomma, pentru că toată lumea le purta oarecum pică: aveau o mulțime de reni. Ei nu se laudau în

gura mare, dar nici nu era nevoie – în fiecare an pare-se că mai angajau pe cineva să-i ajute cu turmele, iar asta vorbea de la sine. În plus, astăzi era și mai la îndemână să se vorbească despre ei, pentru că nu erau de față – și mai făcea vâlvă și știrea că Risten Tomma se logodise cu băiatul lui Piltto. Nu la asta se aștepta lumea, dar dacă ești atât de bogată, poate că nu mai contează cu cine te măriți. Nimeni nu spunea așa ceva, firește, dar era de la sine înțeles. O să aibă nevoie de noroc cu un socru precum Nilsa Tomma, ziceau oamenii, ca și cum le-ar fi fost milă de băiatul lui Piltto și nu l-ar fi invidiat.

Nimeni nu zicea însă ce caută, de fapt, toți acolo. Lars Levi avea dreptate să spună că efortul de a ajunge la biserică e așa de mare, încât cei mai mulți se duc doar când e strict necesar, la cele patru mari sărbători, ca să-și plătească dărilor, la confirmare și ca să se aprovizioneze de la magazinul lui Henrik, dar nimeni nu îndrăznește să admită că de data aceasta veniseră toți din același motiv: peste vară se dusese vorba că predicile lui Lars Levi au devenit deosebit de aprige și că lumea care se duce să-l asculte e lovită ca de un fel de boală și începe să se agite încoace și încolo, așa că veniseră, în cea mai mare parte, din curiozitatea de a-i vedea pe alții cum o iau razna. Deși, dacă stau să se gândească, Lars Levi devenise tot mai ciudat încă din anul dinainte... sau poate de acum câteva veri, când îi murise băiatul?

În biserică, dulăii se hârjoneau și copiii umblau de colo până colo, uitându-se lung după necunoscuți. În față, Lars Levi, recent poreclit Lasse Nebunu', cântărea adunarea din priviri, socotind când e mai bine să înceapă, dat fiind că unii sigur întârzie. Așa erau toate în locul acela, nu existau demarcații clare, nici o scândură nu era tăiată drept, iar singura cale de a te descurca era să accepți că, dacă slujba începe de obicei de cum răsare soarele, în jur de zece, e posibil să

înceapă și la zece jumate sau chiar la unsprezece și că trebuie să zică bogdaproste că o poate ține.

Nu că Lars Levi i-ar fi învinovățit. Își dădea el interesul și față de enoriașii finlandezi, care reprezentau un sfert din congregație, și se simțea responsabil pentru ei, în special pentru sărăcia lor, dar de fapt pe sămi voia să îi cucerească. N-ar fi putut spune de ce – oare pur și simplu pentru că, atâta amar de vreme, fuseseră rău tratați de ceilalți pastori? Să fie propriul lui sânge de sămi și simpatia personală, sentimentul că sunt judecați pe nedrept? Să fie doar... să-i placă lui mai mult ca oameni, să le admire și chiar să le invidieze vitalitatea, cum muncesc ei din greu, fără nici o zi de răgaz? Sau poate este pur și simplu defensiv, ca în zilele lui de la seminar, din sud, unde era batjocorit că e sărac și se îmbracă prost?

Ajunsesese să se bucure că îl numește cineva lapon, deși rareori i se întâmpla. Dar nu e și el la fel ca ei? Nu e el prea plin de simțire, nu înțelege și el ce înseamnă să știi fără să știi, să știi mai întâi cu simțirea? Bineînțeles, chiar atunci îi căzură ochii pe unul dintre ei, zăcând beat într-o strănă din spate, adormit cu burta în sus, și se enervă, o luă personal, deși ar fi trebuit mai curând să se bucure că omul își dăduse osteneala să vină. Nu, n-o să se lase tulburat, decise, o să predice cu asemenea forță, cu asemenea vigoare, încât până și bețivii o să se ridice și o să plece capetele, rușinați.

Între timp, fără să-și dea seama, ajunsesese în spatele bisericii, unde deschisese ușa și se uita să vadă câți au mai rămas pe afară, legându-și renii de stâlpi, dar începuse din nou să ningă și nu se vedea aproape nimic, iar el se simțea prea distras ca să-i mai numere. Închise ușa la loc.

Henrik a bătut clopotul, îi spuse Willa.

Era îngenuncheată lângă soba din spate și puneă lemne pe foc. Când închise ușița sobei, Lars Levi îi văzu mâinile, cât de aspre și roșii erau, ca de bărbat.

— Mergi și te așază, atunci! zise el. Se răsti la ea fără să știe de ce. E o fată îndatoritoare, dar de ce ține musai să-și facă de lucru în văzul tuturor, în timp ce toți bărbații se uită la ea? Îl îngrijora că nu pare să știe pe ce lume e când vine vorba de bărbați, că este atât de naivă, încât pare prostuță, și îl făcea să se întrebe, nu pentru prima dată, dacă făcuse bine să-și crească aici copiii, atât de departe de orice ar fi putut aduce a oraș, a școală sau măcar a drum.

Dar în acel moment era preferabil să nu fie văzut muștruluiind-o și, oricum, sosise timpul să înceapă. Merse în față și rămase acolo, în picioare, conștient de felul în care îl în-cadrau sfeșnicele de pe altar. Îi făcu semn lui Simmon să înceapă să cânte, pentru că așa începea Simmon mereu slujba, cu vocea lui agresiv de puternică, dar cum nu exista nici un instrument care să-i acompanieze, cântau pe lângă melodie și când cei din față terminau o strofă, cei din spate abia ajungeau pe la mijloc, dar nici asta nu avea importanță, era hotărât să nu-i dea importanță. Se uită în schimb la soția lui, la fiii și ficele lui, înghesuiți pe banca din față, și la finlandezii din spatele lor, rânduri de chipuri mici, sumbre, în lăneturi negre și broboade gri, un prim-plan întunecat pentru sămi, aflați în spate, în cojoacele lor de blană, cu șaluri roșii, căciuli de lână roșu cu albastru, cu câinii la picioare și cu două mame alăptând, cu pieptul la vedere.

— Să ne adunăm, reuși el să rostească, după ce congregația făcu liniște, atât cât se putea. Să ne rugăm să fim pri-miți și astăzi la masa Domnului. Își plecă fruntea.

În timp ce se ruga, nu se auzi decât pe sine. Astăzi le vorbea despre Daniel în groapa cu lei și găsisese o formulare care îi plăcea, deși era conștient că e o vanitate din partea lui să-i placă, și o tot repeta — „și căuta oare Daniel, înțelegându-și propriul păcat, să fie devorat“ —, când simți mai degrabă decât văzu că toată lumea se întoarce să se uite la un bărbat care

tocmai intrase. Până și ai lui se întorseseră, până și capul înfășurat în negru al soției lui. Preț de o clipă nu îi fu limpede, nici lui, nici celorlalți, de ce se holbează toți, pentru că părea să fie doar un păstor de reni, un bărbat mai în vârstă, singur, așa că ce-o fi fost așa interesant de văzut? Oare se holbau pentru că unul dintre ei se întorsese să se uite, și apoi un altul voise să vadă la ce se tot uită și tot așa, până când ajunseseră acum să facă o tevatură întreagă din ceva foarte obișnuit?

Bărbatul singur era un păstor de reni, într-un cojoc gros de blană și pantaloni închiși la culoare, de piele de ren, și încălțări de blană cu vârful întors în sus, iar peste toate o carapace de gheață atât de groasă, că abia zăreai forma ome-nească de dedesubt. Poate că de-asta se holbau cu toții, sau poate era din pricina felului în care pășea omul, străbătând biserica, încet și cu un scop precis. Se apropie și se opri în dreptul celui de-al doilea rând de bănci. De aproape, Lars Levi își dădu seama că e Biettar Rasti, un bărbat de vază, un om al cărui bunic deținuse cândva cea mai mare turmă de la răsărit de fluviul Tornio, dar care își băuse toată turma, risipise ultima fărâmbă de moștenire și susținuse atât de vehement că e din cauza hoților și a ghinionului, că nimeni nu îndrăznise să-l contrazică. Oricum, familia Rasti încă se mai bucura de suficientă recunoaștere ca nimeni să nu vrea să admită cât decăzuse, îi murise și soția, o boală lungă și tragică, iar singurul lor fiu era și el un bețivan, și cu toate astea Biettar pășea, și atunci, și acum, de parcă tot mai era regele laponilor, stătea acolo de parcă Lars Levi era cel care trebuie să vină să se încline în fața lui.

Lars Levi nu se dumirea ce să facă. Oare să se apropie de el, sau să aștepte să vină Biettar până la altar?

Se priviră în ochi ca două vietăți care se intersectează pe un câmp, prudente. Chiar și la lumina lumânărilor, Lars Levi văzu că ochii lui Biettar erau deconcertant de albaștri.

Biettar nici nu clipi. Pe Lars Levi îl izbi gândul că e adevărat ce se zvonea mai de mult, că e un soi de șaman, că are un fel de dar al profeției, dar, ca și cum ar fi auzit ce gândește, Biettar se lăsă încet la podea. Avea spatele drept, brațele pe lângă corp. Lars Levi se apropie de el, ca de o pasăre. Întinse o mână și se lăsă puțin în jos, îndoind genunchii.

— Ce este, fiule? șopti el, deși Biettar era de vârsta lui și deși șoapta, în tăcerea subită și totală care se lăsase, se auzea foarte clar.

Biettar lăsă capul în jos. Mirosea zdravăn de tot a viața pe care o ducea – mirosea a ani petrecuți în fumul focului de lemne și, dedesubtul aceluia miros, a untură de ren, mirosea a nespălat.

— Simți deșteptarea din tine? îl întrebă Lars Levi. Ai venit cu remușcări la altarul lui Christos?

Însă Biettar nu se mișcă. Nu vorbește. Ochii lui priveau în jos și putea fi oriunde, gândindu-se la orice. Putea să fi venit absolut din întâmplare, într-o transă de beție, și să-și fi dat seama abia acum unde se află de fapt, caz în care s-ar fi putut ridica să plece, dar Lars Levi n-avea de gând să permită așa ceva. Ce lovitură, dacă Biettar s-ar lăsa mântuit, aici și acum! De obicei femeile erau cele care veneau să fie mântuite, femeile își târau soții sau fiii la biserică, disperate să îi vindece de beție, deși în jumătate din cazuri nu făceau decât să-i aducă mai aproape de casa întunecată... Lars Levi era aliatul acestor femei sărmene, luptau împreună nu doar pentru sufletele acestor bărbați, ci și pentru întregul lor mod de viață, și nu putea continua băutul ăsta, nu câtă vreme bărbații aveau de mînat turmele, nu câtă vreme o sticlă de *brännvin*¹ costa mai mult decât o blană de ren...

1. Literal, vin ars (suedeză), lichior suedez distilat din cartofi, cereale sau celuloză de lemn, simplu sau aromat cu ierburi.